

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

Hyväksytty KH 2.2.2026 § 33

Hyväksytty KV 16.2.2026 §

Laatijat: hallintopäällikkö, kiinteistöpäällikkö

Sisällys

1	Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala	1
1.1	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus; käsitteet	1
2	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut	2
3	Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta osana kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää	2
3.1	Riskit ja riskienhallinta osana taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia	3
3.2	Varautumisen periaatteet	3
3.3	Osavuosisraportit	4
4	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi	5
4.1	Toimintakertomus	5
5	Voimaantulo	6

1 Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Varautuminen on osa riskienhallintaa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa sekä johtamista, ja ne koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa, josta kunta vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kunnan hallintosäännössä sekä muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu.

1.1 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus; käsitteet

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalle ja kuntakonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kunnan ja kuntakonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista,
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa,
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että
- omaisuus ja resurssit turvataan.

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Vaikutus on poikkeama odotetusta, niin myönteisessä kuin kielteisessä mielessä.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi
- luodaan edellytykset toiminnan johtamiselle, palveluiden jatkuvuudenhallinnalle ja häiriötilanteista palautumiselle niin normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissakin

Tarkemmat ohjeet sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta annetaan kunnanhallituksen hyväksymässä toimintaohjeessa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

Valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kuntakonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Jatkuva seuranta ja riskien päivitys on tärkeää, sillä toimintaympäristössä voi tapahtua muutoksia, jolloin uusien riskien ilmaantuminen on mahdollista.

Kunnanhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta.

Kunnanhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäisen valvonta ja riskienhallinta vastualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta valvonnasta vastuussa olevalle toimielimelle.

Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

3 Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta osana kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää, päätöksentekoa sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa, poikkeamiin reagointia ja suoriutumisen arviointia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Riskienhallinnan tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin, sekä sisäisiin että ulkoisiin riskeihin. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyy vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden

jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana.

Toimiva sisäinen valvonta myös ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä tai kuntakonsernin ohjeita rikkovia taikka lainvastaisia tekoja.

3.1 Riskit ja riskienhallinta osana taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia

Kuntakonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä. Riskienhallintaa toteutetaan talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä.

Kunnanhallituksen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Kunnanhallitus kokoaa näiden perusteella koko kuntakonsernia koskevan riskianalyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi.

3.2 Varautumisen periaatteet

Kunnan varautumisen tavoitteena on turvata väestön hyvinvointi, kunnan elintärkeiden palvelujen jatkuvuus sekä kunnan toimintakyky kaikissa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Varautuminen on osa kunnan lakisääteistä perustehtävää sekä riskien hallintaa.

Kunnan varautumista ohjaavat periaatteet luovat yhtenäisen perustan kunnan valmiussuunnittelulle, jatkuvuuden hallinnalle ja häiriötilanteisiin varautumiselle kaikilla toimialoilla.

Varautuminen kattaa kaikki uhkat ja häiriötilanteet. Kunnan varautumisessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

Lakisääteisyys ja velvoittavuus

Varautuminen perustuu lainsäädäntöön, erityisesti valmiuslakiin, pelastuslakiin sekä muuhun soveltuvaan erityislainsäädäntöön. Varautuminen on osa kunnan lakisääteistä perustehtävää.

Kokonaisturvallisuuden periaate

Varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti yhteistyössä viranomaisten, hyvinvointialueen ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Riskiperusteisuus

Varautuminen perustuu systemaattiseen riskien ja uhkien tunnistamiseen, arviointiin sekä vaikutusten ennakointiin. Varautumistoimenpiteet kohdennetaan tunnistettujen riskien perusteella.

Ennakointi ja suunnitelmallisuus

Varautuminen toteutetaan ennakoivasti ja suunnitelmallisesti. Kunnalla on ajantasaiset valmius-, jatkuvuus- ja toimialakohtaiset varautumissuunnitelmat.

Johtamisen ja vastuiden selkeys

Varautumisen johtamisjärjestelmä, vastuut, toimivaltuudet ja päätöksentekomenettelyt on määritelty etukäteen ja dokumentoitu.

Yhteistoiminta ja yhteensovittaminen

Varautuminen toteutetaan tiiviissä yhteistyössä muiden kuntien, hyvinvointialueen, valtion viranomaisten ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Toiminta yhteensovitetaan alueellisiin ja valtakunnallisiin järjestelyihin.

Jatkuvuuden hallinta

Kunnan elintärkeiden ja kriittisten palvelujen jatkuvuus turvataan kaikissa tilanteissa. Häiriötilanteiden vaikutuksia ehkäistään ja toiminnan palauttaminen normaaliksi varmistetaan mahdollisimman nopeasti.

Henkilöstön osaaminen ja valmius

Varautumisen edellyttämä osaaminen varmistetaan koulutuksella, ohjeistuksella ja harjoituksilla. Henkilöstön toimintavalmiutta ylläpidetään säännöllisesti.

Resurssien turvaaminen

Varautumisessa huolehditaan henkilöstön, tilojen, kaluston, energiahuollon, tietojärjestelmien sekä hankintojen ja sopimusten toimivuudesta häiriö- ja poikkeusoloissa.

Viestintä ja tiedonhallinta

Häiriö- ja poikkeustilanneviestintä on suunniteltua, oikea-aikaista, avointa ja luotettavaa. Tiedonkulku ja viranomaisyhteistyö varmistetaan kaikissa tilanteissa.

Väestön turvallisuus ja yhdenvertaisuus

Varautumisessa huomioidaan väestön turvallisuus, erityisryhmien tarpeet sekä palvelujen yhdenvertainen saatavuus.

Harjoittelu, seuranta ja jatkuva kehittäminen

Varautumista testataan säännöllisillä harjoituksilla. Toimintaa arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti kokemusten, harjoitusten ja muutosten perusteella.

3.3 Osavuosisiraportit

Toimielimet ja konserniyhteisöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskienhallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisen toimintaohjeen mukaisesti.

Tilivelvolliset raportoivat vastuualueidensa toiminnallisten - ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta, määrärahapoikkeamista sekä oleellisista sisäisessä valvonnassa esille tulleista havainnoista neljännesvuosittain tilanteen mukaisesti talous- ja hallintojohtajalle. Raportit tulee esitellä myös ao. toimielimelle.

Näiden toimialaraporttien pohjalta taloustoimistossa kootaan 1/4, 2/4 ja 3/4 osavuosisiraportit kunnanhallitukselle, joka puolestaan raportoi kunnanvaltuustolle. Näistä osavuosisiraporteista 1/4 ja 3/4 osavuosisiraportit ovat suppeampia sisältäen lähinnä taloudellisten mittarien seuranta. Vuoden ensimmäistä puolikasta kuvaava 2/4 osavuosisiraportti on laajempi sisältäen edellä mainittujen eri toimialojen taloudellisten mittarien lisäksi jokaisen toimialan toiminnan kuvausta ja laadullista arviointia.

Edellä mainittujen raporttien lisäksi valtuustolle menevään osavuosisiraporttiin sisällytetään tiedot koko kunnan tulos- ja rahoituslaskelman toteutumisesta, vieraanpääoman kehityksestä ja investointien toteutumisesta.

4 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana tarvittavissa määrin osavuosisikatsauksissa.

Hallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta. Hallituksen selonteko perustuu sen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen laatimiin selontekoihin. Hallituksen alaisten toimielinten tulee käsitellä oman tehtäväalueen selonteko merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Selontekojen tulee perustua dokumentoituun aineistoon.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee kunnanhallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden sekä konserniyhteisöjen raportoida niistä sekä kyseisten riskien hallintakeinoista välittömästi ao. toimielimille. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Raportoinnista säädetään tarkemmin toimintaohjeessa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamiseksi.

4.1 Toimintakertomus

Tilinpäätökseen kuuluvassa toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee

valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esimiehiä toiminnan valvontavastuusta.

5 Voimaantulo

Tämä ohje tulee voimaan 1.3.2026 syrjäyttäen aiemman samannimisen asiakirjan.